
Osadnictwo

Sieć osadniczą w Polsce tworzą wsie i miasta. Wieś jest osadą, w której podstawowym źródłem utrzymania ludności jest rolnictwo, natomiast miasta to osiedla, którym nadano prawa miejskie i gdzie ludność zatrudniona jest w zawodach poza rolniczych, czyli w usługach i przemyśle.

W Polsce jest 54 tys. wsi bardzo zróżnicowanych wielkością i pod względem układu przestrzennego. Zabudowania gospodarcze wraz z przylegającymi polami tworzą typy wsi, np. ulicówki, owalnice, wielodrożnice. Współczesna wieś przechodzi silne przeobrażenia zwane urbanizacją wsi. Przyczyną zmian jest ciągły spadek ludności utrzymującej się z rolnictwa i podejmowanie innej działalności związanej z usługami czy zakładaniem małych i średnich firm. Wieś coraz bardziej upodabnia się do miasta, powstają obiekty handlowe, magazyny, hale biurowe, piękne architektonicznie wille, które stają się drugimi domami ludności z miast. Bardzo szybko rozwija się agroturystyka, oferując ludziom odpoczynek w czystym środowisku często z bardzo dobrą tradycyjną kuchnią.

Sieć miejska reprezentowana jest przez 891 nierównomiernie rozmieszczonych miast, różnej wielkości, powstałych we wszystkich okresach historycznych i pełniące obecnie różne funkcje. Najstarsze miasta powstały w średniowieczu. Ich „starówka” ma zachowany układ przestrzenny typowy dla tego okresu, czyli regularny rynek, ratusz, mury obronne z bramami. Miastami tego typu jest Kraków, Gdańsk, Toruń. Perłą polskiego renesansu jest Zamość, miasto –forteca w którym całe centrum pochodzi z tego okresu. Typowymi miastami przemysłowymi z XIX w. o szachownicowym układzie ulic, fabrykami, kamienicami przemysłowców jest Łódź i położony niedaleko Warszawy Żyrardów. Rozwój miast związany jest z funkcją jakie to miasto pełni. Warszawa jako stolica kraju i wszystkie stolice województw pełnią funkcje administracyjną, Zakopane położone w sercu Tatr, Karpacz w Sudetach, Sopot nad morzem pełnią funkcję turystyczną. Częstochowa – stolica duchowa Polski, Kalwaria Zebrzydowska z manierystycznym zespołem architektonicznym, czy Świebodzin z niedawno postawioną statua Chrystusa Króla pełnią funkcje religijną.

Zespoły miast położonych blisko siebie tworzą aglomeracje. Największą aglomeracją policentryczną jest górnośląska licząca ok. 4 mln. ludności. Jest to zespół kilku dużych miast/ Katowice, Bytom, Sosnowiec, Chorzów, Zabrze/ które rozwijały się równocześnie na bazie kopalń eksploatujących węgiel kamienny. Aglomeracja trójmiejska/Gdańsk, Gdynia, Sopot/ reprezentuje typ aglomeracji portowej. Więcej jest aglomeracji monocentrycznych, w których wokół jednego dużego miasta powstało wiele mniejszych tzw. miast satelitarnych. Przykładem jest aglomeracja warszawska, łódzka, krakowska, wrocławska czy poznańska.